

Стимулювання толерантної поведінки майбутніх викладачів під час навчання в магістратурі

Ірина КРИВОШАПКА,

аспірант кафедри педагогічної майстерності та менеджменту
Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

В умовах загострення соціально-політичної кризи в Україні і світі, ускладнення економічної ситуації, соціокультурних перетворень актуалізується питання розроблення методичних засад виховання толерантності майбутніх викладачів. Особливої значущості воно набуває в контексті змін законодавства та реформування вищих навчальних закладів, спрямованих на вдосконалення професійної підготовки майбутніх освітян під час навчання в магістратурі. У Законі України про вищу освіту в новій редакції (ст. 5, п. 1) зазначається, що «магістерський рівень вищої освіти передбачає здобуття особою поглиблених теоретичних та практичних знань, умінь, навичок за обраною спеціальністю (чи спеціалізацією), загальних засад методології наукової та професійної діяльності, інших компетентностей, достатніх для ефективного виконання завдань інноваційного характеру відповідного рівня професійної діяльності» [6].

У контексті вдосконалення магістерської підготовки педагогічних кадрів видається необхідним переосмислення прогресивного досвіду та розроблення нових підходів до формування толерантності майбутнього викладача. Тож проблема стимулювання толерантної поведінки студентів-магістрантів педагогічних спеціальностей певною мірою є новою і недостатньо дослідженою. Значущість цієї проблеми посилюється наявністю суперечності між потребою системи вищої освіти у практичній реалізації викладачами принципу толерантності та недостатньою теоретичною і методичною розробленістю питань її стимулювання як особистісної та професійної якості.

Сучасні науковці досліджують різні аспекти проблеми толерантності, зокрема визначення сутності поняття «толерантність» у філософському (Г.Валітова, В.Глебкін, В.Лекторський та ін.), загальнопсихологічному (Г.Балл, Г.Солдатова, О.Шапіро та ін.), соціально-правовому (А.Пасніченко, Н.Горбунова, В.Шалін та ін.) контекстах. Педагогічний контекст формування толерантності розглянуто у працях І.Абакумова, Т.Варенко, О.Волошиної, І.Воробйової, Н.Паніної та ін. Питання змісту та організаційних засад формування педагогічної толерантності у майбутніх вчителів висвітлено в дисертаційних дослідженнях З.Ісмагілової, Ю.Тодорцевої, Т.Фадєєвої, М.Карандаш та ін. Аналіз напрацювань учених засвідчує, що проблеми і шляхи формування толерантності студентів-магістрантів педагогічних

спеціальностей в Україні цілеспрямовано вивчали О.Заболотний, І.Ірїхіна, Т.Лутаєва та ін.

Незважаючи на значну кількість досліджень з проблем формування толерантності майбутніх науково-педагогічних працівників, у наукових виданнях відсутнє систематизоване дослідження особливостей стимулювання толерантної поведінки майбутніх викладачів вищої школи під час навчання в магістратурі.

Метою статті є висвітлення методів, форм та засобів стимулювання толерантної поведінки майбутніх викладачів ВНЗ у процесі їхньої магістерської підготовки.

Відповідно до нової редакції Закону України «Про освіту» (2014) «магістр» розглядається як академічний ступінь, що здобувається на другому рівні вищої освіти та присуджується в результаті успішного засвоєння відповідної освітньої програми [6]. Особа, якій присуджено рівень магістра, повинна мати широку ерудицію, фундаментальну наукову базу, володіти методологією наукової творчості, сучасними інформаційними технологіями, методами отримання, оброблення, зберігання і використання наукової інформації, бути спроможною до плідної науково-дослідницької та науково-педагогічної діяльності [18].

З огляду на складну систему суспільних потреб, перед вищим навчальним закладом щоразу постають все нові вимоги, пов'язані з профілем і рівнем освіти та виховання молоді, засвоєння певних

цінностей. Водночас простежується розширення взаємозв'язків студентів з іншими соціалізуючими установами та групами, отже, посилення певних вимог, які стосуються поведінки, позиції, суспільних норм [11, с.125–126].

Нам імponує думка В.Лугового про те, що всі освітні явища мають значущу системну якість бути надбіологічно виробленим способом цілеспрямованого, організовано-упорядкованого інформаційного окультурення індивідів з метою забезпечення соціально-культурного життя [10, с.11]. Це означає, що мета, зміст, форми, методи та засоби, організація навчальної діяльності взаємопов'язані і є складовими навчально-виховного середовища. Тож у цьому аспекті ми розглядатимемо магістратуру як освітнє середовище, в якому суб'єкти навчально-виховного процесу здатні взаємодіяти для досягнення спільної мети.

За словами В.Андрущенка, метою сучасних вищих закладів освіти, зокрема педагогічних університетів, є «підготовка фахівця – людини високої професійної культури, активної, творчої, небайдужої, спроможної виконати високу суспільну функцію організатора, управлінця виробничими процесами, вихователя колективу» [1, с. 30].

О.Керницький характеризує структуру освітнього простору вищого навчального закладу як взаємодію таких основних компонентів: полікультурний, багатонаціональний колектив студентів і викладачів; кроскультурний характер педагогічного процесу; соціокультурне середовище освітньої установи. На думку науковця, особливістю освітнього простору, показником його дидактичної якості вважають те, що суб'єктом викладання в ньому є не окремий викладач ВНЗ, а педагогічний колектив, що цементує єдиною метою професорсько-викладацький та адміністративно-управлінський склад, допоміжний персонал [7, с. 45]. Тож освітній простір ВНЗ розуміється як сукупність взаємопов'язаних структурних компонентів, спрямованих на досягнення єдиної освітньої мети – формування особистості в цілісно-му педагогічному процесі.

О.Сухомлинська наголошує, що місія сучасної освіти полягає в передачі культурних цінностей; підготовці молоді до інтеграції в суспільство; нівелюванні, зменшенні соціальної нерівності. Особливої значущості в цьому контексті, на її думку, набувають міжособистісна комунікація, діалог, створення толерантного комунікативного освітнього середовища [16, с. 2]. У зв'язку з цим перед педагогічною наукою постає комплекс проблем, серед яких актуальності набуває питання оновлення підготовки магістрів, зокрема формування в майбутніх викладачів толерантності.

На думку С.Омельченко, в умовах розвитку демократичного суспільства, важливим є формування у майбутніх викладачів вищої школи принципів і норм, які є необхідною умовою взаєморозуміння між людьми, взаємодії, злагоди, згуртування і консолідації суспільства. Коректність і толерантність

не лише запобігають соціальним конфліктам – вони сприяють гармонійності міжособистісних стосунків, пошуку діалогу з релігійних, національних, мовних, статусних питань [13, с. 82].

У цьому розумінні толерантність розглядається нами як властивість, що не притаманна людині від народження. Оскільки толерантність – явище соціальне, вона не може постати поза цілеспрямованим і спеціально організованим процесом соціалізації особистості, передачі їй культурно-історичного досвіду, формування індивідуальних та громадянських якостей, того, що становить зміст сучасної освіти. Отже, в педагогічному контексті толерантність майбутнього викладача будемо розглядати як комплекс індивідуально-професійних рис, що узагальнено виражається у розумінні та визнанні індивідуальності інших на засадах взаємоповаги та рівності і може бути сформований під час навчально-виховного процесу на основі педагогічної взаємодії.

На наш погляд, у нових умовах освітнє середовище магістратури передбачає охоплення студентів взаємозв'язками різних рівнів: від родини та групи однолітків до макрогрупи, якою є світове суспільство. Отже, освітній простір магістратури визначає включення майбутнього викладача у взаємодію із значною кількістю «інших», «інакших» людей, груп, поглядів, переконань тощо. Ця взаємодія, як стверджує О.Керницький, виявляється у формі ситуацій та подій, що постають у сферах ділових і міжособистісних контактів, творчих структур науково-педагогічних шкіл, предметно-просторового й інформаційного оточення і є інтегруючим початком індивідуально-професійного становлення майбутніх фахівців [7, с. 46].

Відповідно до нашого дослідження заслуговує на увагу думка вітчизняної дослідниці Д.Черенщикової про те, що метою сучасної професійної освіти є не лише підготовка фахівця, а й за допомогою особистості викладача як інструмента педагогічної діяльності – спонукання до отримання знань, навчання, ціннісного та духовного становлення [17, с. 77].

На кафедрі педагогічної майстерності та менеджменту Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка функціонують дві магістратури за спеціальностями 8.18010020 «Специфічні категорії. Управління навчальним закладом» та 8.18010013 «Специфічні категорії. Управління проектами». Всі навчальні курси магістратури є підґрунтям для опанування професії керівника, визначення змісту подальшого вдосконалення, сприяють підвищенню професійної компетентності майбутнього адміністратора школи, що складається з управлінських, педагогічних, комунікативних, діагностичних і дослідницьких компонентів діяльності та визначається рівнем сформованості професійних знань та умінь, ступенем розвитку професійно важливих особистих якостей, до яких ми відносимо і толерантність [3, с. 5].

Толерантність викладача вищого педагогічного навчального закладу розглядаємо і як невід'ємну частину його професійної майстерності, і як внутрішній стрижень потреби професійного самовдосконалення, пошуку нових, ефективних шляхів взаємодії, розширення арсеналу професійних засобів.

Ми погоджуємося з думкою Ю.Тодорцевої про те, що сучасний викладач як толерантна особистість має оволодіти такими професійними якостями: впевненості в собі як у викладачеві й вихователі-професіоналі на основі усвідомлення надійності власних світоглядних і морально-етичних позицій у просторі педагогічної діяльності, що розгортає свою суть через діалог, опіку та співробітництво зі студентами; відкритості, мобільності, соціальної активності й конкурентоздатності на ринку освітніх послуг за рахунок реалізації у сфері педагогічного спілкування рис контактності, доброзичливості, відсутності агресії й тривожності, терпіння, довіри, емоційної стабільності, високої емпатійності, поваги до іншої особистості; активного дослідника, діагноста, проектувальника, організатора, диспетчера й ефективного менеджера навчально-пізнавального та культурно-дозвілєвого процесу [16, с. 51–52].

Важливими компонентами толерантності як особистісної та професійної якості майбутнього викладача є: 1) толерантна освіченість, що виявляється в повноті змісту та міцності знань студентів, пізнанні суті толерантності, усвідомленні толерантної культури; 2) готовність до співпраці як прийняття інших, активність у соціальних відносинах, побудова партнерських стосунків, прагнення надання допомоги, осягнення емоційного стану інших людей; 3) толерантна поведінка, що характеризується стриманістю, комунікативною компетентністю, самоволодінням, чуйністю, реалізацією толерантних цінностей у ситуації вільного вибору [4, с. 20].

Зазначене дає змогу розглядати толерантну поведінку магістра педагогічного вищого навчального закладу як найвищий вияв сформованості теоретичних знань, практичних умінь та навичок ефективної педагогічної взаємодії, показник професійної майстерності майбутнього викладача. Тож поняття *«толерантна поведінка»* розумітимемо як вияви взаємодії особистості з навколишнім світом, що виражається у гармонійному ставленні до інших та самої себе, і складається з таких структурних компонентів: *мотиваційного* (мотиви толерантної поведінки, толерантні переконання, установки, ціннісні орієнтації); *емоційно-оцінного* (ставлення до виявів толерантності); *діяльнісного* (вміння та навички толерантної поведінки, активність у вияві толерантності як особистісної та соціальної якості в поведінці, вчинках, справах).

Толерантна поведінка людини соціально детермінована і потребує певного стимулювання. І.Бечвая та Ю.Шилова розглядають поняття *«стимулювання»* у загальному вигляді як процес використання конкретних стимулів на користь людині [2]. Критерієм доцільності педагогічного

стимулювання вважається поєднання особистісних, колективних та громадських інтересів у спонуканні студентів до оволодіння знаннями, уміннями й навичками [5, с. 13]. Отже, стимулювати – означає впливати, спонукати до цільової дії, давати поштовх внутрішнім рушіям силам ззовні. У такий спосіб стимулювання зумовлює виникнення та способи здійснення людиною (в нашому разі – студентом) бажаної поведінки. Результатом стимулювання толерантної поведінки має стати сформованість стійкої потреби у майбутніх викладачів терпимого, гуманного ставлення до інших людей, готовності позитивно сприймати широкий діпазон особистісних варіантів «інших», «інакших» колег та вихованців, уміння долати суперечності, контролювати власну поведінку.

Традиційно в психолого-педагогічній літературі методами стимулювання діяльності та поведінки студентів вважають такі: заохочення, покарання та змагання. Втім, як слушно зазначають Г.Лозова і В.Троцько, ефективність використання цих методів у процесі виховання особистості посилюється за умови їх застосування в єдності з методами формування свідомості (навіювання, освічення, переконання, приклад) та методами формування досвіду суспільної поведінки (привчання, вправлення, доручення, вимога), самовиховання [9, с. 87]. Зважаючи на це, в контексті нашого дослідження заслуговує на увагу підхід Б.Ліхачова, який виокремив такі методи: організації життя і діяльності виховуючого колективу (єдність вимог, колективне самоврядування, колективне змагання); повсякденного систематичного цілеспрямованого і вільного спілкування, ділової, товариської, довірливої взаємодії (обговорення, співчуття, застереження, критика та ін.); методи самодіяльності: саморганізації духу (самоаналіз, самопізнання, самоочищення); самоорганізації почуттів і розуму (самовиховання, самонавчання, самооволодіння); самоорганізації волі й поведінки (самоконтроль, самостимуляція, самообмеження); педагогічного і психологічного дотику педагога до особистості з метою корекції її свідомості та поведінки, стимулювання і гальмування діяльності: звернення до свідомості (приклад, пояснення, переконання); звернення до почуттів (співчуття, совісті тощо); звернення до волі та вчинків (вимога, навіювання, заохочення, покарання) [8].

Успішне формування толерантної поведінки студентів-магістрантів, стимулювання її внутрішніх сил до самовиховання та самовдосконалення потребує використання конкретних прийомів педагогічного впливу як засобу організації відповідних учинків і дій, розвитку позитивних якостей, закріплення правильної поведінки майбутніх викладачів.

З метою зміни і стимулювання поведінки магістрантів під час проведення педагогічного експерименту з формування толерантності у майбутніх викладачів було використано традиційні для Полтавської наукової школи [14] прийоми педагогічного впливу на мотиваційну, емоційно-оцінну та

діяльнісну сфери магістрантів. Представимо прийоми стимулювання та очікуваний результат їх використання (див табл. 1).

Вважаємо, що стимулювання толерантної поведінки буде ефективним за умови створення викладачем толерантно насиченого освітнього середовища. Оскільки толерантність є категорію моральною, виховний вплив, спрямований на набуття студентами магістратури досвіду толерантної поведінки, має відбуватися паралельно з проведенням роботи зі збагачення їхнього морального досвіду як необхідної передумови розвитку мотиваційного, емоційно-оцінного та діяльнісного компонентів. Зважаючи на погляди О.Мельничук [12], зазначимо, що завданнями цієї системи у вищому навчальному закладі є: розширення й уточнення знань майбутніх викладачів про норми толерантної поведінки, конкретизовані у вигляді правил та відповідних зразків-еталонів; навчання студентів аналізу й вирішенню проблемних ситуацій професійного змісту; розвиток емоційної сфери, почуттів і переживань; сприяння включенню в Я-образ моральних уявлень, формування критичної самооцінки; розширення досвіду толерантної діяльності (альтруїстичних вчинків).

Для вирішення цих завдань у Полтавському національному педагогічному університеті імені В.Г. Короленка використовується система виховних засобів, що передбачає охоплення магістрантів різними видами діяльності, наповненої толерантним змістом – навчання, спілкування, творчість: 1) наповнення змісту дисциплін різних циклів (філософія, соціологія, політологія, культурологія, етика, педагогіка, основи педагогічної майстерності, методика виховної роботи) відомостями про толерантність та її поведінкові вияви у професії педагога;

2) розроблення та впровадження спеціальних курсів, спрямованих на формування толерантної поведінки магістрантів; 3) вивчення майбутніми викладачами передового педагогічного досвіду (як вітчизняного, так і зарубіжного) з урахуванням кращих зразків вияву толерантності представниками освітньої ниви; 4) організація та проведення позааудиторних заходів з формування у студентів толерантної поведінки та зниження соціально-психологічної напруги в молодіжному середовищі – проведення творчих конкурсів, виставок, фестивалів, «круглих столів», соціально-психологічних тренінгів, форумів, флеш-мобів («круглий стіл» на тему: «Толерантний педагог як ідеал громадянського суспільства»); навчальних тренінгів за оцінкою, аналізом і прогнозуванням соціально-політичної ситуації в регіоні та країні, спрямованих на формування умінь попереджувати конфліктні ситуації та адекватно реагувати на них; студентського форуму «Реалізація Закону України про вищу освіту: перспективи та виклики в євроінтеграційних процесах» тощо; 5) участь магістрантів в університетських заходах та громадських акціях міста: мистецькі заходи «Студентська весна», «Парад вишиванок»; благодійні акції на підтримку учасників антитерористичної операції, надання гуманітарної допомоги для жителів тимчасово окупованих територій; організація та проведення святкових та спортивно-масових заходів, присвячених Дню визволення м. Полтави від фашистських загарбників, а також 100-річчю педагогічного університету тощо; 6) участь магістрантів у семінарах, науково-практичних конференціях всеукраїнського та міжнародного рівнів тощо.

Дослідно-експериментальна робота показала, що використання означених методів, методичних прийомів, форм діяльності у навчально-виховному

Таблиця 1

Прийоми педагогічного стимулювання толерантної поведінки студентів-магістрантів

Сфери толерантної поведінки	Прийоми спонукання	Результат стимулювання
Мотиваційна	Авансування особистості, створення ситуації успіху, установка на відповідь, фланговий підхід, підстанова мотиву, опосередкування	Уміння створювати ситуацію співучасті студентів під час навчального процесу; організувати педагогічну взаємодію на засадах співпереживання, співчуття, довіри, розуміння цінності людської особистості та бажання допомогти; вміння глибоко проникати у внутрішній світ іншої людини, уявно ставити себе на її місце
Емоційно-оцінна	Роз'яснення, Я-висловлювання (створення Я-повідомлення), прохання, обхідний рух, вияв невдоволення, переконування	Сформованість навичок стримувати вияви негативних емоцій щодо суб'єкта педагогічного впливу та його індивідуальних виявів, здатність налаштуватися на позитивне сприйняття й прийняття ідей інших, поглядів, цінностей, які суттєво відрізняються від власних переконань тощо
Діяльнісна	Вправлення, тренування, рольові ігри, проектування, дискусії, мозкова атака, комунікативні професійні тренінги, виховні та проблемні ситуації (зі зміною ролей, з вибором та обґрунтуванням альтернативних способів дій, зіставлення різних позицій)	Уміння відкрито демонструвати й за необхідності відстоювати свою позицію з повагою до почуттів, прав і думок іншої особистості, вибудовувати ефективну взаємодію з опонентами, запобігати конфліктним ситуаціям, за необхідності конструктивно їх розв'язувати

процесі студентів-магістрантів має стимулюючий вплив щодо сприйняття та засвоєння моделей толерантної поведінки.

Отже, аналіз науково-педагогічної літератури з проблеми дослідження дає змогу стверджувати, що формування толерантності майбутніх викладачів під час професійної підготовки в університеті є провідним завданням випереджувальної освітньої політики. З'ясовано, що толерантна поведінка студента-магістранта охоплює мотиваційний, емоційно-оцінний та діяльнісний компоненти і передбачає використання комплексу методів, методичних прийомів, а також залучення студентів до індивідуальних, колективних та громадських форм і видів діяльності як засобу спонукання до оволодіння і практичної реалізації еталонів толерантної поведінки.

Проведене дослідження не висчерпує всіх аспектів поставленої проблеми. Подальшого висвітлення потребує питання розроблення та впровадження спецкурсу з формування толерантності для магістрантів вищих педагогічних навчальних закладів.

Література

1. Андрущенко В. Проблема формування нового вчителя для об'єднаної Європи XXI століття / В.Андрущенко // Європейські педагогічні студії. Асоціація ректорів педагогічних університетів Європи: зб. статей / ред. кол. В.Андрущенко (голова). – Київ: Вид-во КНПУ імені М.П. Драгоманова, 2012. – Вип. 1–2. – 256 с.
2. Бечвая І.Є. Управління стимулюванням праці на підприємстві / І.Є. Бечвая, О.Ю. Шилова // Дні теорії і практики інвестування / Матеріали внутрівузівської навчальної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених. – Донецьк: ДонНТУ, 2013. – [Електрон. ресурс] Режим доступу: <http://masters.donntu.edu.ua/2014/iem/bechvaya/library/article1.htm>
3. Гриньова М.В. Основи функціонування магістратури на кафедрі педагогічної майстерності та менеджменту Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка / М.В. Гриньова // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Традиції та інновації менеджменту навчальних закладів і реалізація управлінських проектів», Всеукраїнського науково-практичного семінару «Менеджмент у педагогічній системі А.С. Макаренка та його використання в освітньому просторі України», Всеукраїнського науково-практичного семінару «Стратегії розвитку сучасного менеджменту та управління проектами» (м. Полтава, 11–12 березня 2010 р.). – Полтава, 2010. – С. 3–9.
4. Добровіцька О.О. Стан сформованості толерантності у студентів ВНЗ в умовах інтегрованого навчального середовища / О.О. Добровіцька // Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна». – 2011. – №3. – С. 19–24.
5. Зайцева І.В. Формування мотивації учіння студентів вищих економічних навчальних закладів: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / І.В. Зайцева; Терноп. держ. пед. ун-т ім. В.Гнатюка. – Т., 2001. – 20 с.
6. Закон України «Про вищу освіту»: станом на 01.07.2014 р. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-pro-vyschu-osvitu>. – Назва з титул. екрану.
7. Керницький О.М. Освітнє середовище вищого навчального закладу як педагогічний феномен / О.М. Керницький // Проблеми інженерно-педагогічної освіти: зб. наук. пр. / Укр. інж.-пед. акад. – Харків: УПА, 2013. – № 38–39. – С. 43–49.
8. Лихачев Б. Педагогіка. Курс лекцій [учеб. пособие для вузов, ин-тов и фак. повышения квалификации и переподгот. науч.-пед. кадров] / Борис Тимофеевич Лихачев. – М.: Педагогіка, 1993. – С. 190–195.
9. Лозова В.І. Теоретичні основи виховання і навчання: [навч. посіб.] / В.І. Лозова, Г.В. Троцько. – Х.: ОВС, 2002. – 400 с.
10. Луговий В.І. Управління освітою: навч. посібник [для слухачів, аспірантів, докторантів спеціальності «Держ. управління»] / В.І. Луговий. – К.: Вид-во УАДУ, 1997. – 302 с.
11. Ляска Є. І. Роль педагога у формуванні толерантності в учнівській та студентській молоді / Євгенія Івона Ляска // Вісник Львів. ун-ту, Серія «Педагогіка». – Вип. 19. – Ч.1. – Львів, 2005. – С. 125–134.
12. Мельничук О. Теоретико-методичні засади педагогічного стимулювання морального вибору дошкільників / Оксана Мельничук // Вісник Інституту розвитку дитини: зб. наук. пр. – Сер.: Філософія. Педагогіка. Психологія. Вип. 11 / Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. Ін-т розвитку дитини; [редкол.: В.П. Андрущенко та ін.; ред.: Н.В. Кочубей та ін.]. – Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2010. – С. 80–86.
13. Омельченко С.М. Соціокультурні засади менеджменту в освіті / С.М. Омельченко // Педагогіка і психологія. – 2002. – №3. – С. 82–84.
14. Педагогічна майстерність: Підручник / І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін.; [за ред. І.А. Зязюна]. – К.: Вища шк., 1997. – 349 с.
15. Сухомлинська О.В. Про стан теорії і практики виховання в освітньому просторі України / О.В. Сухомлинська // Шлях освіти. – 1998. – №3. – С. 2–5.
16. Тодорцева Ю.В. Педагогіка толерантності як концептуальна основа професійної діяльності викладача вищої національної школи / Ю.В. Тодорцева. – [Електрон. ресурс] Режим доступу: torage.library.opu.ua/online/periodic/kms_2010_4/044-046.pdf
17. Черенщикова Д.В. Викладач як суб'єкт конструювання освітнього середовища ВНЗ / Д.В. Черенщикова. – [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://vuzlib.com/content/view/643/94/>
18. Чубук Р.В. Розвиток професіоналізму магістрантів як майбутніх викладачів ВНЗ / Р.В. Чубук. – [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchdpu/ped/2012_104_2/Chubuk.pdf

Анотації

Ірина КРИВОШАПКА

Стимулювання толерантної поведінки майбутніх викладачів під час навчання в магістратурі

Статтю присвячено обґрунтуванню теоретичних засад формування толерантності майбутнього

викладача педагогічного вищого навчального закладу. З'ясовано особливості побудови цілісного педагогічного процесу навчання в магістратурі. Уточнено методи, форми та засоби стимулювання свідомої толерантної поведінки як найвищого вияву сформованості теоретичних знань, практичних умінь та навичок ефективної педагогічної взаємодії, показника професійної майстерності студентів-магістрантів.

Ключові слова: толерантність, толерантна поведінка, освітнє середовище, професійна підготовка, педагогічна майстерність, магістерський рівень.

Ирина КРИВОШАПКА

Стимулирование толерантного поведения будущих преподавателей в процессе обучения в магистратуре

Статья посвящена обоснованию теоретических основ формирования толерантности будущего преподавателя высшего педагогического учебного заведения. Выявлены особенности построения целостного педагогического процесса обучения в магистратуре. Уточняются методы, формы и средства стимулирования сознательного толерантного поведения как высшего проявления сформированности теоретических знаний, практических умений и навыков эффективного педагогического взаимодействия, показателя профессионального мастерства студентов-магистрантов.

Ключевые слова: толерантность, толерантное поведение, образовательная среда, профессиональная подготовка, педагогическое мастерство, магистерский уровень.

Iryna KRIVOSHAPKA

Stimulation of tolerant behavior of future teachers during training in master program

The article reveals the theoretical principles of tolerance for future teachers of higher educational institutions. The features of integrated teaching learning process during master program were considered. Methods, forms and means for stimulating of tolerant behavior as the highest manifestation of the formation of theoretical knowledge, of practical skills and skills for effective teaching interaction, of master students skills manifestation were determined.

Keywords: tolerance, tolerant behavior, learning environment, teacher training, pedagogical skill, master level of higher education.

ПОДІЇ, ЗАХОДИ, ПРЕЗЕНТАЦІЇ

Дивовижний світ дитячої творчості

З 8 по 24 січня 2015 року в Школі народних ремесел НЕНЦ було проведено виставку-конкурс «Український сувенір» (положення затверджене методичною радою НЕНЦ, протокол №1 від 02.12.08 р.).

У виставці-конкурсі взяли участь учні та учнівські колективи позашкільних закладів, шкіл, сімейні колективи з 21 області України. На огляд широкого загалу учнівської молоді, педагогів, батьків, гостей Центру було представлено вироби, виготовлені з глини, дерева, лози, соломки, трави, тканини, паперу, солоного тіста, які відповідають визначенню «сувенір» і є зразками традиційних та копіями стародавніх іграшок, дизайнерські вироби, сучасні саморобні іграшки і предмети вжитку, де органічно поєднуються національні художні традиції і сучасні тенденції формотворення.

Ця виставка-конкурс проводиться з метою виховання національного світогляду учнівської молоді через залучення її до пізнання джерел і процесу творення українського народного мистецтва; сприяння налагодженню духовного контакту дитини та батьків у процесі спільної творчості на ґрунті традицій; стимулювання розвитку творчого пошуку, художнього смаку під час виконання креативних робіт з використанням традиційних матеріалів і технік; співпраці та обміну досвідом між осередками дитячої творчості; популяризації дитячої художньої творчості через засоби масової інформації.

За інф. НЕНЦ

